

INTERVIU CU IOANA PÂRVULESCU scriitoare

Personal, consider interviul cu scriitori o poartă de intrare într-un nou univers. Și dacă scriitorul, care îmi permite să trec pragul, se numește Ioana Pârvulescu, sunt sigură că voi trăi o experiență revelatoare într-o lume fascinantă prin jocul liber al ideilor a căror substanță exprimă nuanțat răspunsurile la interogații.

Scriitor cunoscut, cu o individualitate literară aparte, Ioana Pârvulescu ne aparține, într-un fel, și nouă, brașovenilor. Descendentă dintr-o respectată familie de intelectuali ai Brașovului, s-a născut aici și tot aici a urmat și absolvit Liceul „Andrei Șaguna”.

Ioana Pârvulescu este profesor la Facultatea de Litere din București, datorită profesiei, trăsătură moștenită de la mama sa, distinsa profesoară de chimie Dora Pârvulescu, care prin prestația a onorat liceul de mare anvergură, amintit anterior, la care a învățat și fiica sa.

Ioana Pârvulescu trece drept unul dintre cei mai importanți scriitori români contemporani, fiind posesoarea unui palmares publicistic bogat în titluri. Lista este prea lungă pentru a fi transcrisă. Internetul oferă informațiile necesare celor interesați de literatură.

Subliniez ideea că fiecare nouă apariție editorială, ce poartă semnătura Ioana Pârvulescu, face succes de librărie. Secretul trebuie căutat în originalitatea cu care autoarea tratează temele. Astfel că lectura oferă experiențe literare relevante, fie că e vorba de romane propriu-zise sau scrieri aflate la granița cu eseul ori cele în care documentul e luat ca un martor de nădejde.

Ioana Pârvulescu creează atmosfera prin mânăuirea cu abilitate a „istoriilor”, reînvie cu detalii epoci ce palpită de viață, iar trecutul capătă semnificații contemporane, populat cu personaje construite fără prejudecăți. Fiecare fapt de viață incită la reflecție.

Pe de altă parte, m-au captivat ieșirile scriitoarei în spațiul public, memorabile prin greutatea afirmațiilor, a spiritului critic, a felului elegant în care sunt rostite adevăruri nu totdeauna confortabile pentru interlocutori.

Sunt tot atâtea argumente care m-au îndemnat să realizez un interviu cu Domnia-Sa pentru revista „Astra”.

Interviul de față s-a desfășurat în scris, o variantă față de cea cu reportofonul între noi. Mai nimerit pentru un scriitor care, așa, are libertatea unor răspunsuri concludente, fără întreruperi și reveniri la interogațiile mele. M-am axat pe cele două romane – Inocenții (Editura Humanitas, 2016) și Prevestirea (Editura Humanitas, 2020). Viziunea autoarei asupra acestora, tensiunea interioară care irumpe din fiecare frază, resorturile literaturii profesate atât de special constituie baza interviului, atât cât permite spațiul într-o revistă, fie ea și de cultură.

Nu-mi rămâne decât să spun: mulțumesc, Ioana Pârvulescu!

„DIN FERICIRE, SCRITORII NU SUNT POLITICIENI!”

Steluța Pestrea Suci: *Ce rol are amintirea în viața și în scrisul dumneavoastră?*

Ioana Pârvulescu: E, în general, o plasă de siguranță pentru acrobațiile invențiilor. Sunt însă și romane – deocamdată de fapt doar unul, *Inocenții* – în care forța amintirii este mult mai mare și, cumva, rolurile sunt inversate: amintirea face acrobații, iar ficțiunea e plasa de siguranță.

S.P.S.: *Deschiderea acestui dialog – nici nu se putea altfel – aș dori să-l pun sub semnul romanului Inocenții, a cărui acțiune este plasată în Brașov. Pentru mine lectura, făcută cu creionul în mână, a fost o retrăire a copilăriei și adolescenței, cu multe locuri și întâmplări comune amândurora. Romanul este aventura unei copile care descoperă lumea și o ia în stăpânire. A fost o provocare să abordați această temă?*

I.P.: A venit firesc. Am simțit la un moment dat că era timpul să-i salvez de la uitare pe oamenii acestei case, pe oamenii acestui oraș și o parte din ce-mi dăduseră ei. „Adică tot trecutul”. Dacă la Camil Petrescu sintagma asta e de renunțare, de ștergere a unor amintiri care fac rău, la mine situația a fost contrară, trecutul urma să reînvie.

S.P.S.: *Spuneți la un moment dat în roman: „Fiecare carte trebuie să aibă o viață secretă a ei ca să fie cu adevărat bună.” Vă rog să divulgați secretul acestui roman.*

I.P.: Dacă l-aș divulga n-ar mai fi secret, nu-i așa? Cert e că detest ideea exhibării, a streptease-ului sufletesc, de altfel imposibil. Un scriitor, dar de fapt și un om pur și simplu e bine să lase și lucruri nespuse, care sunt un strat de adâncime activat diferit de fiecare dintre noi. Una din greșelile pe care o fac îndrăgostiții e că-și spun imediat totul, nu mai lasă loc misterului, care e și virtualitate. Pentru fiecare cititor secretul cărților, cel despre care vorbeam, înseamnă altceva, în funcție de el însuși. Este „personalizat”, ia forma sufletească a omului care citește. Doar la politicieni e nevoie de transparență totală (și tocmai ei țin cu dinții de secrete, iar asta e rău!). Din fericire, scriitorii nu sunt politicieni!

S.P.S.: *La data apariției, romanul a avut succes de librărie. Și acum, după 6 ani, e adesea în topul vânzărilor. Brașovenii care cunosc cât de cât orașul au fost fascinați de subiect pentru că adevărurile istorice, situația politică și socială a timpului este privită prin inocența copilului și transpusă în pagina de adultul scriitor. Cei tineri au găsit aici un Brașov necunoscut pe care au încercat să-l afle. Ați avut în vedere un segment ținută de cititori?*

I.P.: Nu mi-am propus, nu-mi propun niciodată să scriu un roman destinat doar unei vârste, unei profesii, unor oameni „ai locului”. Nici acest roman nu l-am scris special pentru brașoveni și de altfel a avut mare succes la ieșeni, la bucureșteni și ce știu eu la cine. Și la generații diferite. Acum scriu o cărticică zisă „pentru copii”, dar mă adresez la fel de bine și adulților. Eu însămi citesc cu plăcere cărți pentru copii, iar când eram copil citeam cu plăcere cărți pentru adulți. Vârstele coexistă în noi. Nu înseamnă, desigur, că citim strict aceeași carte, pentru că, la fel ca secretele, și cititul activează o variantă „personalizată”, una diferită pentru fiecare dintre noi. Un banal miracol de care sunt în stare cărțile.

S.P.S.: *Aveți o predilecție pentru trecut? Mai e bun la ceva paseismul?*

I.P.: Da, am. Dar nu orice preocupare pentru trecut e paseistă. „Paseismul” e un termen folosit adesea peiorativ, ca un exces, e încărcat de regret și nostalgie și e legat uneori de oameni care nu fac față prezentului, nu se adaptează. Dar foarte mulți dintre cei care prețuiesc trecutul sunt animați de alte cauze: curiozitate, bucuria descoperirii și a comparației, nevoia memoriei, încercarea de a închide răni vechi și multe altele. Nu numai că nu te îndepărtează de prezent, ci te ajută chiar să îl vezi mai clar și să-l îmbogățești.

S.P.S.: *Vă provoc cu un joc de imaginație. Suntem în Brașovul cosmopolit, în perioada interbelică. Avem și un personaj, „o jună în floare”. Cum o vedeți în societatea urbei?*

I.P.: Nu mi-e greu să-mi închipui, pentru că am cunoscut persoane feminine care aveau amintiri interbelice foarte limpezi și, în plus, am citit mult despre oamenii aceluia timp. Mai întâi e de spus că, în ciuda recuzitei diferite (pun aici nu numai decorul, „device-urile” și hainele, ci și educația, cărțile citite, limbajul), omul e același, dincolo de timp și loc. Suntem mai puțin diferiți decât s-ar crede de strămoșii noștri, chiar de cei foarte îndepărtați. Dar să refac portretul pe care mi-l sugerați: tână îi privește cu destul spirit critic pe părinți și i se pare că ideile lor nu se compară cu cele ale noii generații, ale generației ei de care e mândră, totuși îi ascultă și îi respectă, după cum respectă și ora dejunului și alte reguli de comportare. Îi privește cu mai mare îngăduință și mai mare dragoste pe bunici, doar că aceștia sunt din altă lume, de dinainte de Marele Război. Apropo de războaie, prietenii ei vorbesc despre posibilitatea unuia apropiat. Asta o face pe tână fată în floare să-și trăiască viața intens, să nu aștepte căsătoria ca să iubească, de altfel

are mereu cel puțin doi admiratori rivali între ei. Are și un grup de prieteni, „o bandă” cu care se duce la dans și în mici excursii, inclusiv pe Postăvaru, unde urcă pe jos. Amici cu care discută despre romanele domnului Camil Petrescu și despre cel mai recent spectacol de teatru cu Elvira Godeanu și George Vraca, a căror poză tocmai a apărut pe revista „Realitatea ilustrată”. Merge la filme și imită zâmbetul și chiar rujul vedetelor de la Hollywood. Schiază și înoată, știe mai multe limbi și e plină de curiozitate față de ce-i va oferi viața.

S.P.S.: *Casa este edenul construit. Pentru dumneavoastră scrisul poartă semnele edenului?*

I.P.: Întrebarea dumneavoastră ar arăta că răspunsul pare afirmativ. Eu nu mă gândesc, totuși, la spații utopice, când scriu. Casa e mai degrabă o rudă apropiată, cum și spun în roman, o rudă de sânge.

S.P.S.: *În Jurnalul Berlinul meu e un monolog, Nora Iuga mărturisește: „Berlinul sunt eu”. Ce ar exclama Ioana Pârvulescu despre orașul natal?*

I.P.: Nora Iuga, o scriitoare pe care o prețuiesc și o traducătoare minunată, are formulări foarte îndrăznețe. N-am s-o imit, însă. Brașovul cu siguranță *nu* sunt eu și nici n-aș vrea să-l reduc la mine. Mereu m-am întrebat din ce e făcut un oraș și dacă există o dominantă: relief, case, oameni, sunete, cer și nori, mirosuri, o anume lumină, străzi? Cum râde un oraș? Cum plânge? E mai degrabă feminin sau masculin? Brașovul din *Inocenții* e, spiritual vorbind, un copil, pentru că, în esență, e văzut de un copil.

S.P.S.: *Sunteți profesor și scriitor. Ați făcut jurnalism cultural. În ce măsură v-au ajutat aceste direcții în alegerea unor subiecte dezvoltate în cărțile dumneavoastră?*

I.P.: Cred că tot ce face în viață un scriitor îl ajută. Asta e norocul scriitorului, de fapt. Din profesorat am luat încercarea de a înțelege *odată cu cineva*. Ca profesor înțelegi mai bine odată cu elevii sau, după caz, studenții, înțelegi explicând cuiva și răspunzând la întrebări. Asta nu înseamnă că într-un roman trebuie lămurit totul și e necesară limpezimea didactică sau, cu atât mai puțin, didacticismul. Dar e bine să faci lucrurile alături de cineva, pentru cineva. De la jurnalism am învățat să nu plictisesc (măcar să încerc asta!), să captez pe cât posibil atenția, să nu lungesc inutil. Pagina de ziar nu permite să te întinzi

Foto © Radu Sandovici

Foto © Radu Sandovici

prea mult, iar „burțile”, cum se spune în jargonul jurnaliștilor, se taie fără milă. E o lecție!

S.P.S.: *Scrierile dumneavoastră pornesc de la o studiere minuțioasă a documentelor. Trecutul alunecă în prezent. Multe pagini pot fi considerate adevărate studii antropologice. E cercetarea o direcție în care v-ați fi dorit să mergeți la un moment dat?*

I.P.: Tendința mea a fost de sens contrar. Am făcut cercetare cu delicia care există în acest domeniu, între care descoperirile, potrivelile, legăturile neașteptate, dar întotdeauna am simțit că alunec spre poveste de dragul poveștii, spre ficțiune. Eseul se află la jumătatea drumului între cercetare și roman. Eu am privit din mijlocul unui eseu, cu mare interes, spre roman.

S.P.S.: *Vă citez din nou: „Secretele cărților dăinuie ani de zile. Cartea se prefăce că nu știe secretul scriitorului și scriitorul se prefăce față de carte că nu-i cere să-i dezvăluie ascunzișurile,*

o lasă chiar să-l mintă. Dar secretul adevărat există totuși și îl leagă pe scriitor de carte și-apoi leagă cartea de cititori". În cel mai recent roman, Prevestirea, ați dezvăluit secretul lui Iona? Ce v-a fascinat la acest personaj biblic?

I.P.: Două lucruri, în principal: actualitatea lui (revoltatul, nehotărâutul, supăratul e un om cât se poate de actual) și, în al doilea rând, posibilitățile literare pe care mi le oferea acest personaj și povestea lui. Ca să dau doar un exemplu, îmi amintesc cât de bucurătoare am fost la gândul scenei care urma să se petreacă înăuntrul „peștelui celui mare”, abia așteptam să ajung la ea, s-o inventez, s-o scriu. Povestea lui Iona era ceva extrem de greu, implica pentru scriitor trecerea unor probe aproape inițiatice, a unor „munci” tot mai grele, dar tocmai asta m-a atras. Dacă ar fi fost la îndemână n-aș fi scris-o.

S.P.S.: *Cine ia cartea în mână și o răsfoiește este frapat de acel „se dedică taților”. De ce?*

I.P.: Am spus mereu că am o slăbiciune pentru tați, ca una care mi l-am pierdut mult prea devreme pe al meu. Multă vreme literatura română a fost lipsită de figura tatălui (cu puține excepții) sau tatăl era în rol negativ, demonizat, în timp ce mama era prezentă și madonizată. Asta și pentru că scriitorii noștri au fost mai legați de mame, mai ales cei din secolul 19. Lucrurile s-au schimbat masiv în ultimii câțiva ani, au apărut cărți dedicate tatălui (uneori încă din titlu, cum e de pildă romanul lui Mihail Vakulovski, *Tata mă citește și după moarte* sau Radu Paraschivescu, *Recviem vesel pentru tata*) și antologii cum este *Cartea cu tați* de la Editura Trei. În *Prevestirea*, problema tatălui și a Tatălui este centrală. E contribuția mea la galeria cu tați a literaturii române.

S.P.S.: *Romanul captează cititorul prin poveste, prin arhitectura narativă, prin alternanța naratorilor a căror „menire pe lume era să țină vie povestea”. Un roman care poate fi interpretat în multe chei, depinde de cititor. Multe straturi suprapuse: aventură, mister, iubire, relații interumane, atmosferă de poveste orientală, filosofia vieții, personaje expresive. Din toate aceste interpretări multiple, care e aceea a cărei semnificație v-ați dori ca cititorul să nu o scape din vedere?*

I.P.: Vă mulțumesc pentru această prezentare, pe cât de concisă, pe atât de profesionistă. Cum vă spuneam mai înainte, fiecare cititor citește altă carte. Grozav este când o carte are capacitate de metamorfoză pe cele mai variate tipuri de cititor. Aș vrea ca oamenii cărora le plac cărțile de aventuri să se bucure de aventură, cei care caută dragoste – dragoste să găsească, cei care caută firul vertical care ne leagă de cer să se urce pe el ca pe o scară, iubitorii de exotic și de *1001 de nopți* să se bucure de cetatea Ninive, cei care-și fac cu ușurință prieteni printre personaje să iasă din *Prevestirea* cu câțiva noi: Iona, Esther, Iacob, Hannah, Abiel și Eli, Sargina.

S.P.S.: *Romanul îmbie la lectură. Un roman captivant. Vă întreb: de ce am mai citi?*

I.P.: Nu pot decât să vă întorc întrebarea, cum fac copiii: De ce nu? De ce n-am mai citi?

Dar ca să răspund și serios: pentru că dacă nu citim pierdem un lucru extraordinar de frumos. Nu-i putem convinge pe oameni să citească, nu-i putem convinge să urce pe munte, să înoate în mare, să râdă, dar putem să le spunem: Ce păcat că pierzi asta!

S.P.S.: *Nu cumva internetul a distrus, între altele, conceptul de carte, așa cum îl înțelegem, tipărită pe hârtie? Ce ne dă și ce ne ia? Bineînțeles, internetul.*

I.P.: Internetul dă foarte mult și ia foarte mult. Fără îndoială că azi ne-am descurca destul de greu fără noile obiceiuri date de internet. De la poșta electronică instantanee, la întâlnirile *online* cu oameni care se află în clipa aia pe continente diferite, de la căutarea (și găsirea) oricărei informații, la vizitele virtuale în muzee mari ale lumii și câte altele. Discutam de curând cu niște traducători cât ușurează și perfecționează internetul munca traducătorului. Nu ne gândeam la, Doamne ferește, folosirea unor programe de traducere, ci la căutarea unei plante, să spunem. Dar în același timp internetul ne risipește îngrozitor atenția și, chiar mai grav, ne risipește cel mai important lucru pe care-l avem: timpul. Când spun risipește se subînțelege că *inutil*. E cronofag și multora le dă dependență. Dar cartea n-o poate distruge.

S.P.S.: *O ultimă întrebare ca o prelungire a celei anterioare. Totuși, o carte electronică eventual aflată la îndemână pe internet, mai provoacă aceeași emoție?*

I.P.: În călătorii, biblioteca electronică de pe un Kindle, de exemplu, e o mare bucurie, nu mai trebuie să mergem, ca Eminescu, trăgând cufărul de cărți după noi. Dar atunci când ești acasă, e preferabilă cartea pe hârtie, din multe motive. Foșnește prietenos, ca un arbore din pădure, iar cărțile, să nu uităm, sunt foști copaci, deci cartea pe hârtie e mai apropiată de om, de toată evoluția lui. În plus, poți scrie pe ultima pagină, poți sublinia, poți pune foi scrise de tine între foile cărții și câte altele. La un moment dat se credea că e-bookul va câștiga, editurile se reorientaseră, dar azi se vede deja clar că tot cartea pe hârtie câștigă, iar editorii o privilegiază din nou.

* * *

J. Hill